

ÓVODÁSOK IDŐJÁRÁSSAL KAPCSOLATOS TUDÁSSZERKEZETÉNEK VIZSGÁLATA SZÓASSZOCIÁCIÓS MÓDSZERREL

Daru Katalin

DE Neveléstudományi Doktori Program

Kulcsszavak: óvodáskor; tudásszerkezet; szóasszociációk

A szóasszociáció nagy hagyományokkal rendelkező pszichológiai módszer (*Thorne és Henley, 2000*), mely alkalmas a mentális lexikonra vonatkozó következtetések levonására (*Galton, 1879*), ugyanakkor nagy népszerűségnek örvend a természettudományos kutatások terén is (*Kostova és Radoynovska, 2008; Nakiboglu, 2008; Sendur, Özbayrak és Uyulgan, 2011; Timur, 2012*). A konstruktivista tanulásméltet tényerésével hangsúlyosabbá vált feltáró módszerek közé tartozik, amely jól alkalmazható a tudásszerkezet feltérképezésére. A téma gazdag nemzetközi irodalma mellett a hazai kutatások sorában is találunk szóasszociációs vizsgálatokat (*Cser, 1939; Gósy és Kovács, 2001; Kluknavszky és Tóth 2009; Tóth és Sója-Gajdos, 2012*), ám az eljárás használata óvodások körében kevésbé elterjedt (*Neuberger, 2008*).

Kismintás kutatásunkban óvodások fogalmi struktúráját vizsgáltuk nyolc hívófogalom (időjárás, eső, szél, csapadék, tavasz, nyár, ősz, tél) segítségével, szóasszociációs módszerrel.

A mintát 4-6 éves újpesti óvodás gyermekek képezték, összesen 42 fő. Az adatfelvételre 2013 februárjában került sor, a felmérést kétszemélyes helyzetben, interjú formájában végeztük. Az óvodások válaszaiból megállapítottuk az asszociációk korra és nemre vetített átlagát. Kiszámítottuk a hívófogalmak kapcsolati együtthatóit, a kapcsolatok erősségét. A gráfokkal ábrázolt asszociációs hálóban az asszociációk százalékos előfordulási gyakoriságát tüntettük fel. *Gósy és Kovács (2001)* asszociációs tipológiája szerint is értékeltük a válaszokat.

A hívófogalmak között a fiúk esetében kevesebb, de erősebb kapcsolatot, a lányoknál több, de főleg gyenge kapcsolatot találtunk. A karakteresebb évszakok, amelyekhez jellegzetes, élménydús tevékenységek köthetők, nagyobb számú, főleg cselekvéssel kapcsolatos asszociációt hívtak elő. A fiúk a nyár, a lányok a tél fogalmához társították a legtöbb kifejezést. A gyerekek a többségük előtt ismeretlen csapadék hívófogalomhoz hangalaki hasonlóság alapján társítottak szavakat (csap, szakadék).

A vizsgált minta alacsony elemszáma ellenére az óvodások körében végzett vizsgálat eredményei bizonyították a módszer kisgyermekkorú alkalmazhatóságát. Alapul szolgálnak folyamatban lévő nagyobb mintán végzett kutatásunkhoz – amely az iskolaérettségi vizsgálatra utalt gyermekek szóasszociációs felmérésén alapul –, melynek előzetes eredményeiből is ismertettünk néhányat a poszterbemutatón. Eredményeink hozzájárulhatnak a gyermekek, tanulók fogalmi struktúrájának megismeréséhez, összehasonlításához, a fogalmi váltás kimutatásához.

A kutatást az OTKA (K-105262) támogatta.